

4. Десятов Д. Використання наочності як засобу формування предметних компетентностей учнів на уроках історії. *Наукові записки ЗНУ. Серія: Педагогічні науки*. 2011. Вип.88. С. 80-84.
5. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори : у трьох томах. Т. 1. Велика дидактика / Ян Амос Коменський ; під ред. з біограф. нарисом і примітками проф. Красновського А. А. К.: Рад. школа. 1940. 248 с.
6. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. К.: АПН. 2002. 136 с.
7. Пометун О. І, Гулан Н. М. Практичні заняття з історії в основній школі: методичний посібник. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ». 2018. 160 с.
8. Ушинський Костянтин Дмитрович // Українська радянська енциклопедія: у 12 Т. / Гол. ред. М. П. Бажан, редкол.: О. К. Антонов та ін. 2-ге вид. К.: Головна редакція УРЕ. Т. 11. Кн.1. 1984. 606 с.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ТА ЇХ ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Симончук Д. І.

*здобувач вищої освіти І курсу, першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, факультет географії, історії та туризму,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»
м. Рівне, Україна*

На сучасному етапі розвитку теорії та практики навчання і викладання історичних дисциплін, методи за характером навчальної діяльності поділяються на: перше – пасивні; друге – активні; третє – інтерактивні. Пасивні методи передбачають авторитарний стиль взаємодії. Це стосується всієї навчальної діяльності. Сьогодні у вчителя є можливість відібрати та виявити для себе найбільш оптимальний набір сучасних прийомів та методів навчання, адаптувати їх у відповідному технологічному контексті.

На сьогодні існує безліч активних методів навчання, у тому числі: методика проблемного вивчення матеріалу; методика розвитку критичного мислення учнів; методика проведення навчальних дискусій тощо. Методика розвитку критичного мислення під час уроків історії одна із затребуваних. Це тип відкритого мислення, що об'єктивно обумовлює тісне переплетіння нової інформації, яка набувається в процесі навчання, з власним попередньо накопиченим

знанням та особистим життєвим досвідом. Особливості концептуальних підходів цієї методики полягають у наступному: 1) якість знання домінує над кількістю; 2) постійна потреба конструювання знання на основі передової прогресивної інформації; 3) постійне введення діалого-пошукового режиму занять; 4) об'єктивна оцінка позитивних та негативних сторін у об'єкті, що вивчається [2, с. 86]. У свою чергу вона повинна базуватися на трьох засадах: чітке з'ясування цілі, осмислення завдання, побудова нової інформації на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків між блоками старої. Це формує важливі передумови введення в навчальний процес дискусії. Сучасний вчитель історії практично на кожному уроці (особливо у старших класах) використовує елементи дискусії. Остання допомагає виявити протилежні точки зору учнів на будь-яку проблему, а це сприяє їх розвитку вміння самостійного вирішення проблеми, набуттю ораторських вмінь. Дискусії на історичні теми бувають, по-перше, структуровані чи регламентовані. По-друге, обговоренням з елементами ігрового моделювання. По-третє, проєктні. При організації дискусійного заняття вчитель повинен чітко представляти його етапи та перебіг. Інтерактивні, що враховують попереднє, та ще більше передбачають протилежний авторитарному стиль, заснований на демократичних відносинах між його учасниками. Передумовами цього, насамперед, стала потреба у «технологізації» процесу навчання через зростаючі обсяги інформації, необхідність досягнення нової якості освіти. Інтерактивні методи спрямовані на взаємодію між учнями та вчителем, а також між самими здобувачами знань. Серед ефективних методів можна назвати: метод «мозкового штурму», метод кластера, метод круглого столу (дискусія, дебати), метод ділових ігор, метод проєктів, кейс-метод тощо [6, с. 324]. У методиці викладання історії сьогодні активно використовується метод «мозкового штурму». Це один з найбільш дієвих методів пошуку нових ідей для вирішення завдання, визначеної вчителем мети засвоєння тієї чи іншої теми. Учасники «мозкового штурму» можуть висувати безліч варіантів пошуку шляхів досягнення цілі та пропонувати свої підходи. Заключний етап – аналіз й відбір найефективніших. В основі іншого інтерактивного прийому – кейс-метода – можливість закладення у кейсі багатоваріантної інформації стосовно досягнення цілі вирішення тієї чи іншої навчальної проблеми. Кейс, таким чином виступає одночасно і завданням, і джерелом інформації для здійснення оптимальних ефективних дій.

Методика проведення інтерактивної гри розрахована на соціальну взаємодію учнів. Останні націлюються на розуміння того, що у результаті буде отримано нове знання, причому в ході гри. Розробники цієї методики класифікують ігри за різними ознаками: за цілями, за кількістю учасників, характером відображення дійсності тощо. Поширення, зокрема, набули імітаційні, символічні та дослідницькі ігри. Перші характеризуються широким застосуванням різноманітного ігрового моделювання. Другі базуються на встановлених незмінних правилах та ігрових символах. Треті засновуються на використанні інновацій, що обумовлені новими знаннями та способами діяльності. Зазначимо, що на практиці поширено використання одночасно усіх перелічених форм [6, с. 324]. Кластер, це ще один різновид «інтерактиву». Він використовується для виділення з теми, що вивчається, ключових понять, які виступають опорою для засвоєння матеріалу в цілому. На практиці – це шлях від ключового слова (речення) до побудови структури. Остання повинна графічно відображати інформаційне поле всієї теми (усі дії відбуваються у класі з використанням екрану або навіть шкільної дошки) [1]. На сучасному етапі розвитку українського освітянського простору прикметою часу стала поява масиву новітніх методичних прийомів викладання та навчання історії в закладах загальної середньої освіти. Вся ця діяльність обумовлюється не тільки розвитком освітянської науки, а й тим її станом, що пов'язаний з епідемією корона вірусної хвороби та необхідністю проведення занять в її умовах. Особливо важливо враховувати стан воєнного часу.

Отже, на сьогодні існує безліч активних методів навчання. У сучасному освітньому просторі у вчителя є можливість відібрати та виявити для себе найбільш оптимальний набір інноваційних прийомів та методів навчання. Кожен вчитель має право по-різному реалізовувати викладання свого предмету і використовувати різні методи навчання.

Література:

1. Дмитренко В. Г. Сучасний урок: модульна технологія навчання URL: <https://www.schoollife.org.ua/637-2019/> (дата звернення 30.04.2023).
2. Дубінський В.А. Методика викладання історії в школі: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичного факультету. 2-е вид., виправлене і доповнене. Кам'янець-Подільський: Видавництво КіПНУ ім. І.Огієнка, 2019. 86 с.

3. Методичні рекомендації про викладання курсів духовно-морального спрямування у 2021/2022 навчальному році: Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 22.09.2021 № 1/9-482 URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-kursivduhovno-moralnogo-spryamuvannya-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/>. (дата звернення 30.04.2023).
4. Слободян М. І. Компетентнісний підхід до навчання на уроках історії URL: <https://www.schoollife.org.ua/807-2018/> (дата звернення 30.04.2023).
5. Сучасні технології у викладанні історії в школі: теоретичні засади студентської педагогічної практики. URL: <http://www.schoollife.org.ua> (дата звернення 30.04.2023).
6. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У 5 КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Старжець В. І.

*кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»
м. Рівне, Україна*

Виклики часу зумовили реформування загальної середньої освіти, а згодом і всієї структури української освітньої галузі. 17 серпня 2016 року Міністерство освіти і науки України оприлюднило для загальнонаціонального обговорення першу версію «Концептуальних засад реформування середньої освіти». Цей документ пояснював ідеологію змін в освіті та розпочав дискусію серед педагогів та широкого кола громадян.

Головна мета – створити школу, в якій буде комфортно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті, школу, де вчать критично мислити, експериментувати та не боятися висловлювати власну думку [3, с. 7]. Сучасні діти значно відрізняються від попередніх поколінь. Вони не обов'язково будуть поділяти погляди старших, маємо запропонувати майбутнім поколінням українців школу, яка буде для них сучасною.

Згодом було прийнято Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів